

AL-201618

Seat No. _____

Second Year B. A. (B.ED.) Examination

March / April - 2016

Sanskrit : Paper - III

(Sanskrit Second Method - Sahityashastra)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 100

1 કાવ્યશાસ્ત્રીય સિદ્ધાંતોનું આકલન કરો. ૨૦

અથવા

1 કાવ્ય પ્રકાશના દ્વિકર્તૃત્વને ચર્ચો. ૨૦

2 બ્રહ્માની સૃષ્ટિ અને કવિની સૃષ્ટિ વચ્ચેની ભેદરેખાને સ્પષ્ટ કરો. ૨૦

અથવા

2 આચાર્ય મમ્મટના વૈદુષ્યને તેના ગ્રંથના આધારે મૂલવો. ૨૦

3 નીચેનામાંથી કોઈ પણ ચાર સન્દર્ભસહિત સમજાવો. ૨૦

(૧) શ્રીહર્ષદિર્ધાવકાદીનામિવ ધનમ્।

(૨) બુધૈર્વૈયાકરણૈઃ પ્રધાનભૂતસ્કોટરૂપવ્યક્ત્યવ્યગ્જકસ્ય શબ્દસ્ય ધ્વનિરિતિ વ્યવહારઃ
કૃતઃ ।

(૩) ચિત્તમિતિ ગુણાલંકારયુક્તમ્।

(૪) ઉપમાનોપમેયસાધારણધર્મપ્રતિપાદકાનામુપાદાને પૂર્ણા।

(૫) કારણસ્ય બહ્વીષુ ક્રિયાસુ સકૃદ્ વૃત્તિર્દીપકમ્।

(૬) નિયતાનાં પ્રાકરણિકાનામેવાપ્રાકરણિકામેવ વા।

4 નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે સવિસ્તર સમજાવો. ૨૦

(૧) કાવ્યલક્ષણમ્

(૨) કાવ્યપ્રયોજનાનિ

(૩) હેતુસ્તદુદભવે

(૪) ગુણીભૂતવ્યક્ત્યકાવ્યમ્

5 (અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે અલંકારો લક્ષણ અને ઉદાહરણો આપી સમજાવો. ૧૦

- (૧) ઉત્પ્રેક્ષા
- (૨) અપહનુતિ:
- (૩) વ્યતિરેક:
- (૪) રુપક:

(બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે અલંકારો કારણો આપી સમજાવો. ૧૦

- (૧) ઉદયમયતે દિગ્ગમાલિન્યં નિરાકુરુતેતરાં નયતિ નિધનં નિદ્રામુદ્રાં
પ્રવર્તયતિ ક્રિયાઃ ।
રચયતિતરાં સ્વૈરાચારપ્રવર્તનર્તનં બત બત લસત્તેપુષ્પો વિભાતિ
વિભાકરઃ ॥

- (૨) દેવીભાવં ગમિતા પરિવારદપં કથં ભજત્વેષા ।
ન ખલુ પરિભોગયોગ્યં દૈવતરુપાઙ્કિત રત્નમ્ ।

- (૩) ત્વયિ દૃષ્ટ એવ તસ્યા નિર્વાતિ મનો મનોભવઞ્જલિતમ્ ।
આલોકે હિ હિમાંશોર્વિકસતિ કુસુમં કુમુદવત્યાઃ ॥

- (૪) કૃપણાનાં ધનં નાગાનાં ફળમણિઃ કેસરાશ્ચ સિંહાનામ્ ।
કુલબાલિકાનાં સ્તનાઃ કૃતઃ સ્પૃશ્યન્તેઽમૃતાનામ્ ।

ENGLISH VERSION

1 Enumerate the principles of "Kavyashastra." 20

OR

1 Discuss the dispute related to the authorship of "Kavyashastra." 20

2 Differentiate between the Brahmasrishti and kavisrishti. 20

OR

2 Evaluate the Scholarship of Mammata with reference to "Kavyaprakash." 20

- 3 Explain with refererence any four of the following 20
- (१) श्रीहर्षदिर्धावकादीनामिव धनम्।
 - (२) बुधैर्वैयाकरणैः प्रधानभूतस्कोटरूपव्यङ्ग्यव्यञ्जकस्य शब्दस्य ध्वनिरिति व्यवहारः कृतः ।
 - (३) चित्तमिति गुणालङ्कारयुक्तम्।
 - (४) उपमानोपमेयसाधारणधर्मप्रतिपादकानामुपादाने पूर्णा।
 - (५) कारणस्य बह्वीषु क्रियासु सकृद् वृत्तिर्दीपकम्।
 - (६) नियतानां प्राकरणिकानामेवाप्राकरणिकामेव वा।
- 4 Discuss any two. 20
- (१) काव्यलक्षणम्
 - (२) काव्यप्रयोजनानि
 - (३) हेतुस्तदुदभवे
 - (४) गुणीभूतव्यङ्ग्यकाव्यम्
- 5 (a) Discuss any two figures of speech a with example and 10 characteristics.
- (१) उत्प्रेक्षा
 - (२) अपह्नुतिः
 - (३) व्यतिरेकः
 - (४) रूपकः
- (b) Discuss any two figures of speech a reasons. 10
- (१) उदयमयते दिङ्गमालिन्यं निराकुरुतेतरां नयति निधनं निद्रामुद्रां प्रवर्तयति क्रियाः ।
रचयतितरां स्वैराचारप्रवर्तनर्तनं बत बत लसत्तेपुञ्जो विभाति विभाकरः ॥
 - (२) देवीभावं गमिता परिवारदपं कथं भजत्वेषा ।
न खलु परिभोगयोग्यं दैवतरुपाङ्कित रत्नम् ।
 - (३) त्वयि दृष्ट एव तस्या निर्वाति मनो मनोभवञ्जलितम् ।
आलोके हि हिमांशोर्विकसति कुसुमं कुमुदवत्याः ॥
 - (४) कृपणानां धनं नागानां फणमणिः केसराश्च सिंहानाम् ।
कुलबालिकानां स्तनाः कृतः स्पृश्यन्तेऽमृतानाम् ।